

BEHEERPLAN DRIEBERGSE BOSSEN

Rijsenburgse Bos Noord & Zuid, Driebergse Bos,
Beerschoten Willinkshof en Koeheuvels

INHOUDSOPGAVE

1 AANLEIDING	2
---------------------	----------

2 GEBIEDSBESCHRIJVING	3
------------------------------	----------

2.1 Ligging	3
2.2 Geomorfologie, bodem en landschap	5
2.3 Waterhuishouding	8
2.4 Archeologie en Cultuurhistorie	9
2.5 Ecologie en natuurwaarden	14

3 DOELSTELLINGEN	19
-------------------------	-----------

3.1 Beerschoten-Willinkshof	19
3.2 Driebergse bossen	20
3.3 Koeheuvels	21

4 INRICHTINGS- EN BEHEERMAATREGELEN	22
--	-----------

4.1 Inrichtingsmaatregelen	22
4.2 Beheermaatregelen	25

BIJLAGEN	30
-----------------	-----------

Bijlage 1 Beheerkaart Driebergse Bos	30
Bijlage 2 Beheerkaart Rijsenburgse Bos Noord en Zuid	31
Bijlage 3 Beheerkaart Beerschoten-Willinkshof	32
Bijlage 4 Beheerkaart Koeheuvels	33

Auteurs:

M. Paalhaar (Novaspring)
M. Eleveld (Novaspring)

Eindredactie:

J. Engelbertink (Novaspring)
M. Feijen (Utrechts Landschap)

Datum:

21-08-2023

Status:

Definitief

1 AANLEIDING

Utrechts Landschap is beheerder van bijna 5.800 hectare natuur, landschap en erfgoed in de provincie Utrecht. Voor al onze natuurgebieden stellen we een beheerplan op, waarin onze doelen voor dat natuurgebied zijn vastgelegd. Het beheerplan is een belangrijk onderdeel van onze beheercyclus. Alle gecertificeerde natuurorganisaties werken volgens een dergelijke cyclus. De beheercyclus is een periode van plannen, uitvoeren, monitoren en evalueren. Elk beheerplan zal gemiddeld genomen eenmaal per zes jaar worden getoetst door middel van een Kwaliteitstoets. De kwaliteitstoets is een essentieel onderdeel in de beheercyclus en kwaliteitszorg van Utrechts Landschap. Een PDCA-gecontroleerde omgeving helpt ons om onze ambities waar te maken of tijdig bij te sturen. Kwaliteitstoetsen hebben tot doel te beoordelen of de natuurdoelen zoals opgeschreven in de beheerplannen gerealiseerd (kunnen) worden. Anders gezegd: of het gevoerde beheer, de uitgevoerde (her)inrichtingsmaatregelen en uitgevoerde kwaliteitsimpulsen het beoogd effect hebben. Het beheerplan wordt na de toets aangepast of herbevestigd en kan dan weer 6 jaar mee. Mocht na de toets blijken dat het plangebied en beheer stabiel zijn en de doelen gehaald of zeer haalbaar zijn, dan kan een aanbeveling volgen om voor dat beheerplan over te stappen naar een 12-jarige toetsingscyclus. Utrechts Landschap benut de kwaliteitstoetsen tevens om de in- en externe kennisuitwisseling een stevige impuls te geven als vast onderdeel van de formele beheercyclus. Uitwisseling van kennis en ervaring met externe deskundigen draagt bij aan de verdere professionalisering van het natuurbeheer en beschouwen we als belangrijk neven doel.

In 2022 is van de gemeente Utrechtse Heuvelrug een deel van de gemeentelijk bossen verworven, in totaal 113 hectare. Deze bossen liggen op verschillende plekken binnen de gemeente. Het merendeel ligt rond Driebergen-Rijsenburg. Daarnaast zijn de Koeheuvels in Maarn overgenomen van de gemeente. Voor de nieuw verworven delen is geen vigerend beheerplan beschikbaar. Voorliggend beheerplan betreft deze terreinen met uitzondering van de deelgebieden in het overgangslandschap naar de Kromme Rijn. Deze terreinen (Hoenderdaal en Wildbaan) zijn opgenomen in het beheerplan De Woerd - Kromme Rijngebied.

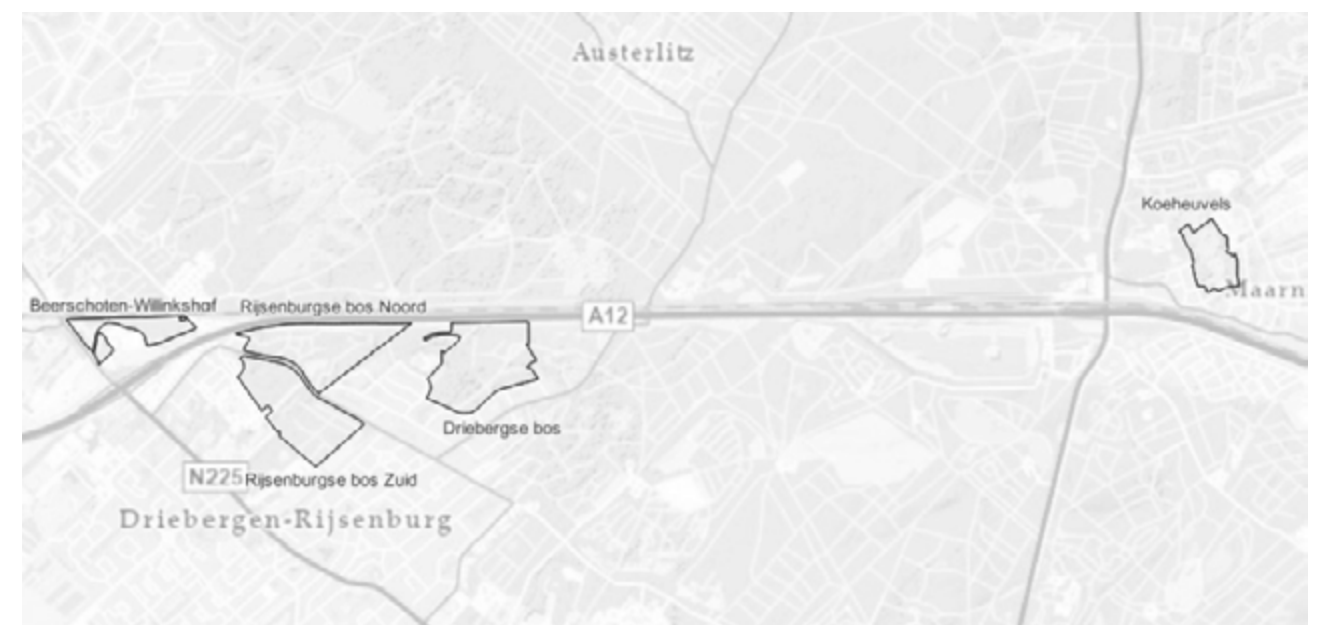
2 GEBIEDSBESCHRIJVING

2.1 LIGGING

De vijf terreinen beschreven in dit beheerplan zijn bij Utrechts Landschap bekend als 'Driebergse Bossen', 'Beerschoten-Willinkshof' en 'Koeheuvels', waarbij Driebergse Bossen een verzamelnaam is voor drie verschillende terreinen, namelijk; Driebergse Bos, Rijsenburgse Bos Noord en Rijsenburgse Bos Zuid. De terreinen liggen, met uitzondering van Koeheuvels, aan de westzijde van de Utrechtse Heuvelrug, direct ten noorden (Beerschoten-Willinkshof) en ten zuiden (Driebergse bos en Rijsenburgse bos) van de Rijksweg A12. Koeheuvels ligt aan de oostzijde van de Utrechtse Heuvelrug ten noorden van de Rijksweg A12. Alle terreinen liggen in de gemeente Utrechtse Heuvelrug. Op de kaart van figuur 1 is de globale ligging van de terreinen weergegeven.

De Driebergse bossen, Beerschoten-Willinkshof en Koeheuvels hebben een gezamenlijke oppervlakte van ruim 96 hectare, bestaande uit de volgende terreinen:

- Driebergse Bos (27,44 ha)
- Rijsenburgse Bos Noord (23,9 ha)
- Rijsenburgse Bos Zuid (25,04 ha)
- Beerschoten-Willinkshof (9,5 ha)
- Koeheuvels (10,23 ha)

△ Figuur 1. Overzichtskaart ligging terreinen

De eerste vier terreinen liggen op een steenworp afstand van elkaar. Binnen het Rijsenburgse Bos Zuid zijn de deelgebieden Heidetuin en Seminariebos aanwezig. Het terrein Koeheuvels ligt 4,5 km ten oosten van het Driebergse Bos. Het Driebergse Bos en het Rijsenburgse Bos Noord zijn langs de A12 door een bosstrook van derden

met elkaar verbonden. De overige terreinen worden van elkaar gescheiden door intensief gebruikte infrastructuur en bebouwing met een woon- of bedrijfsfunctie. Utrechts Landschap is sinds oktober 2022 eigenaar van deze terreinen. Daarvoor waren ze eigendom van de gemeente Utrechtse Heuvelrug. Alle terreinen zijn onderdeel van het Nationaal Park Utrechtse Heuvelrug en hebben de bestemming Natuur met waarden archeologie, ecologie en landgoederen. In figuur 2 en 3 zijn de eigendomsgrenzen van Utrecht Landschap voor de terreinen weergegeven.

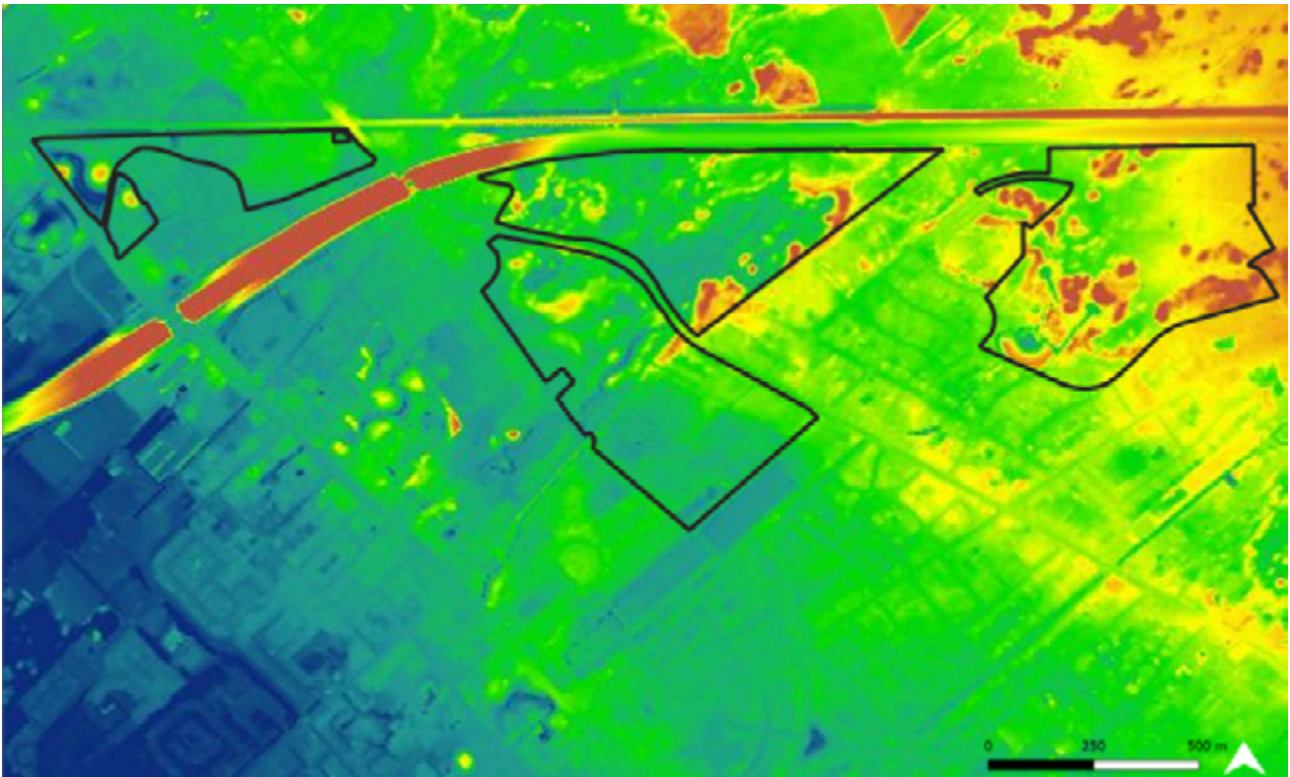
△ Figuur 2. Eigendomsgrenzen Utrechts Landschap - Beerschoten-Willinkshof, Rijsenburgse Bos Noord & -Zuid (incl. Heidetuin en Seminariebos) en Driebergse Bos

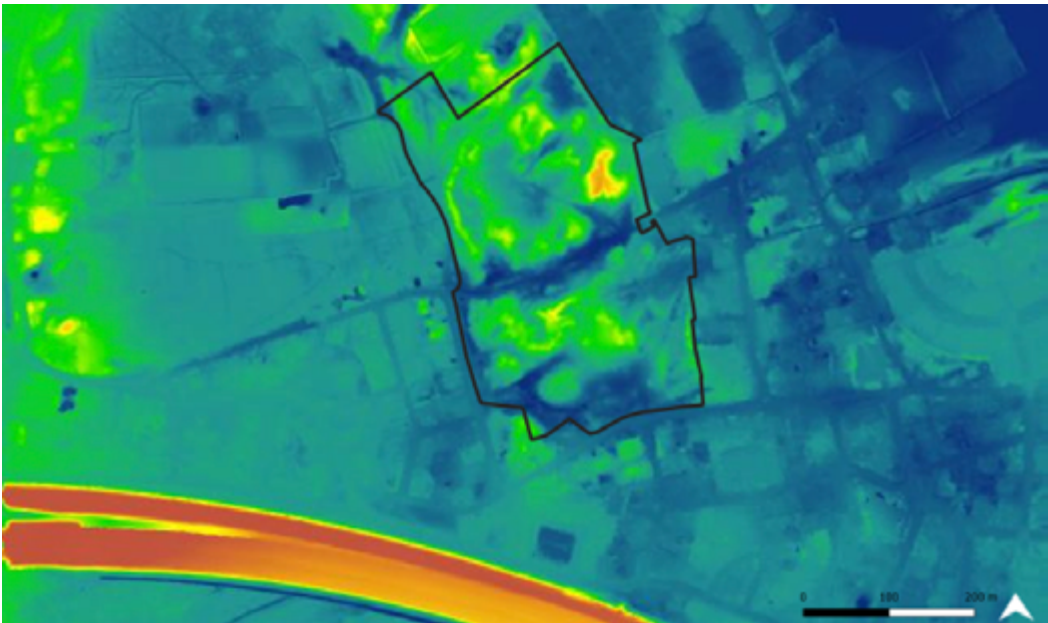
△ Figuur 3. Eigendomsgrens Utrechts Landschap – Koeheuvels

2.2 GEOMORFOLOGIE, BODEM EN LANDSCHAP

De terreinen liggen in een dekzandlandschap op de flank en aan de voet van de Utrechtse Heuvelrug. Een stuwwal met grote hoogteverschillen ontstaan tijdens de voorlaatste ijstijd (Saalien), met door de wind afgezette dekzanden uit de laatste ijstijd (Weichselien). In de terreinen zelf is er in vergelijking tot de stuwwal sprake van een reliëf op microniveau met hoogteverschillen van enkele meters. Op de kaarten in figuur 4 en 5 is de hoogteligging binnen de terreinen en ten opzichte van de directe omgeving inzichtelijk gemaakt.

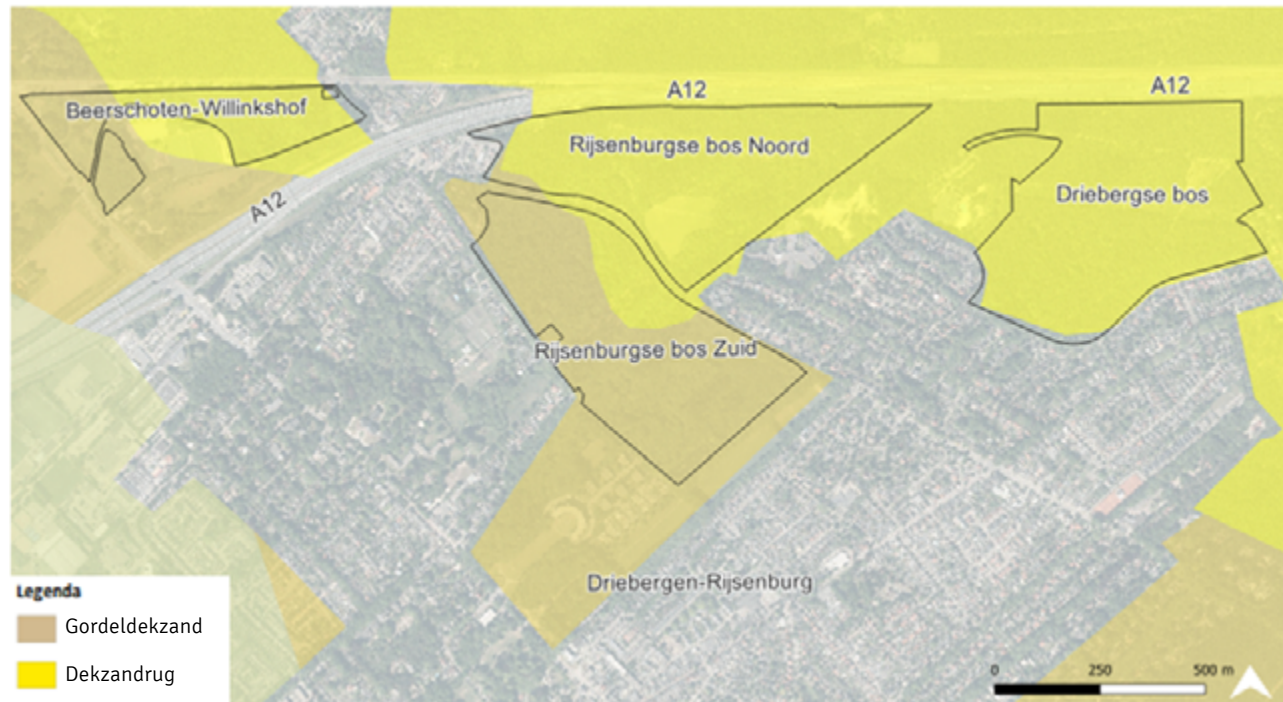

△ Figuur 4. AHN4 Beerschoten-Willinkshof, Rijsenburgse Bos Noord & Zuid en Driebergse Bos

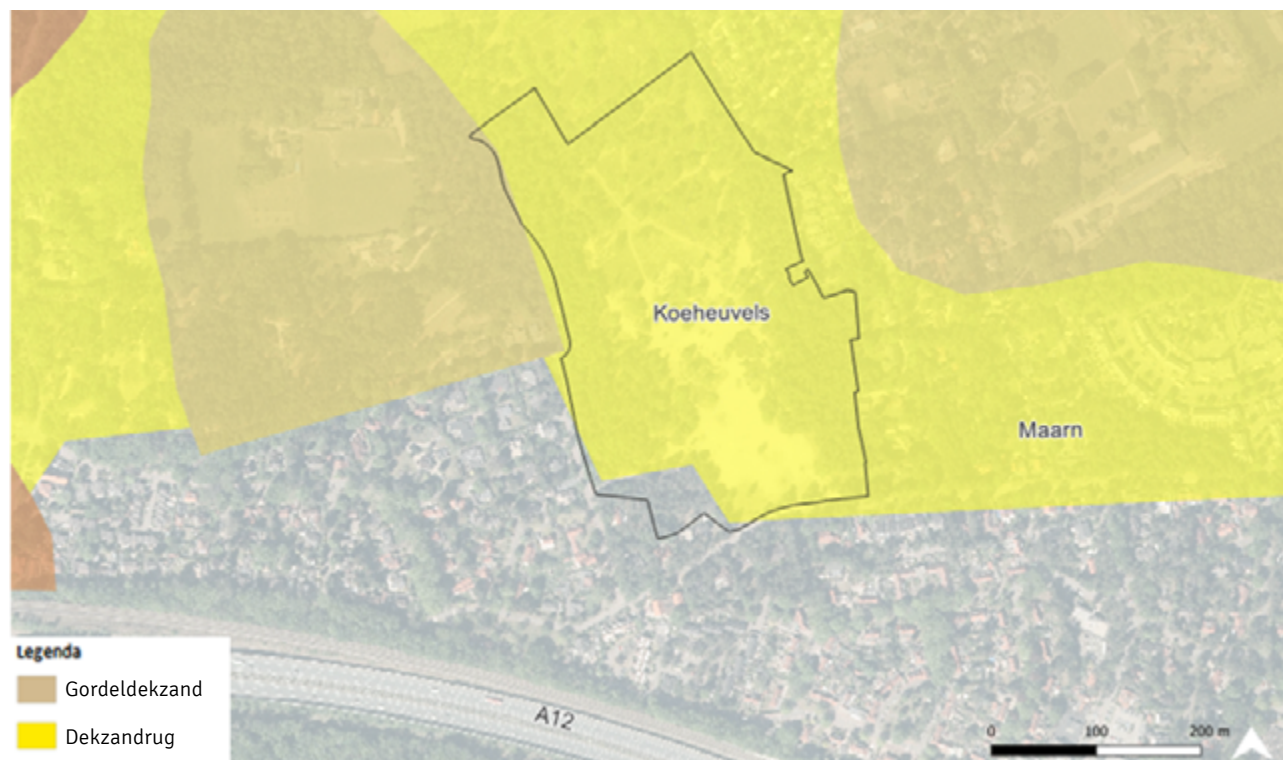

△ Figuur 5. AHN4 Koeheuvels

De dekzandafzettingen zijn aanwezig in de vorm van gordeldekzanden en dekzandruggen. Het gordeldekzand is het dekzand dat tegen de flanken van de dekzandruggen is opgestoven. De bodem bestaat uit zand met een fijne, midden en grove textuur. Op de kaarten in figuur 6 en 7 zijn de geomorfologische omstandigheden van de terreinen inzichtelijk gemaakt.

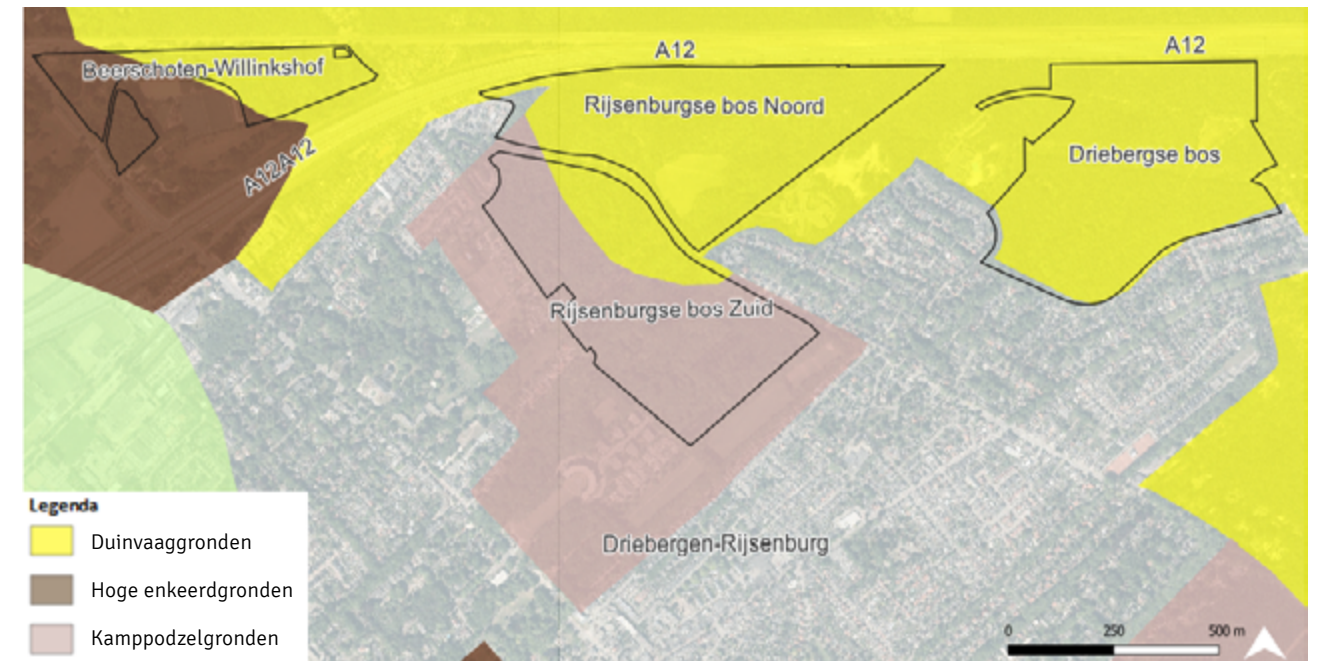

△ Figuur 6. Geomorfologie Beerschoten-Willinkshof, Rijsenburgse Bos Noord & Zuid en Driebergse Bos

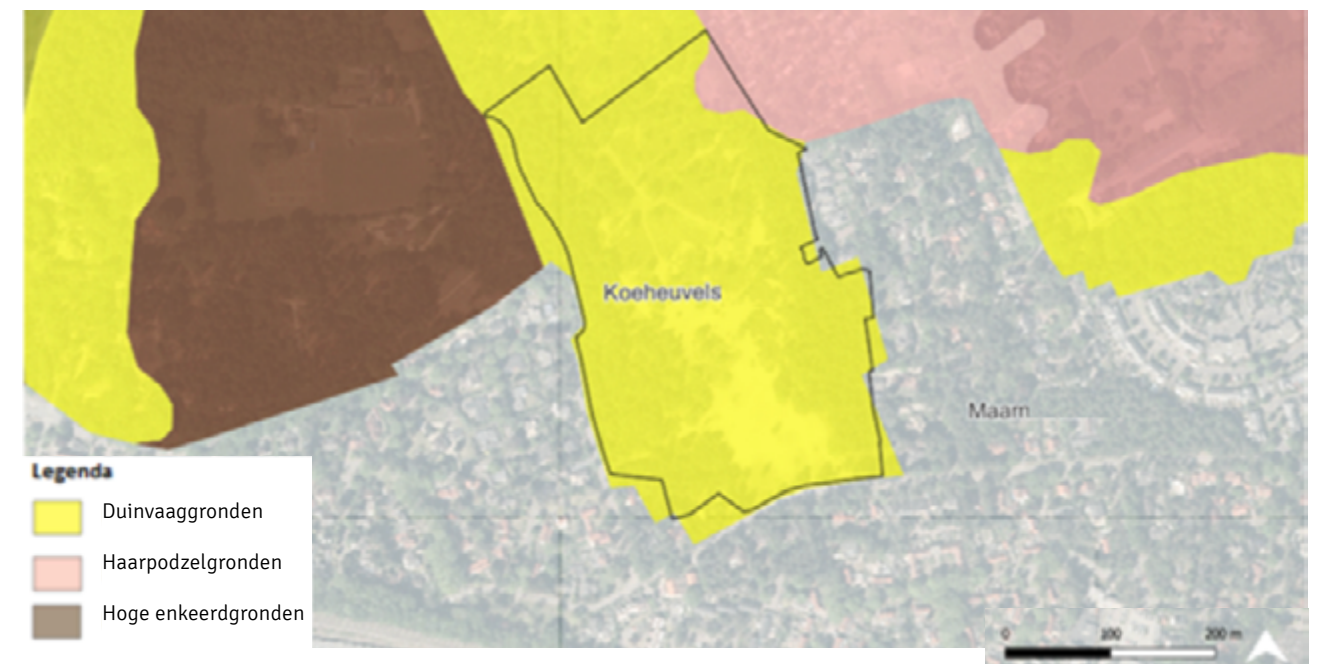

△ Figuur 7. Geomorfologie Koeheuvels

In het Driebergse Bos, Rijsenburgse Bos Noord, Koeheuvels en het oostelijk deel van Beerschoten-Willinkshof is de bodem gekwalificeerd als Duinvaaggrond (Zd21). In het westelijk deel van Beerschoten-Willinkshof is sprake van Hoge Zwarte enkeerdgronden (ZEZ21) en in het Rijsenburgse Bos Zuid komen Kamppodzolgronden (cHd21) voor. Binnen de terreinen zijn geen aardkundige waarden of -monumenten bekend. Op de kaarten in figuur 8 en 9 zijn de bodem- en ondergrondgegevens van de terreinen inzichtelijk gemaakt.

△ Figuur 8. Bodem- en ondergrondgegevens Beerschoten-Willinkshof, Rijsenburgse Bos Noord & Zuid en Driebergse Bos

△ Figuur 9 Bodem- en ondergrondgegevens Koeheuvels.

Het landschap kenmerkt zich vandaag de dag door dichte bossen, met name aangelegd voor houtproductie van hoofdzakelijk naaldbout uit de 19^e en 20^e eeuw, met daartussen een mozaïek van landgoedbossen, heiden, vennen en stuifzanden.

2.3 WATERHUISHOUDING

Beerschoten-Willinkshof, Rijsenburgse Bos Noord en Zuid en het Driebergse Bos vallen binnen het beheergebied van Hoogheemraadschap de Stichtse Rijnlanden. Koeheuvels valt binnen het beheergebied van waterschap Vallei en Veluwe.

De grondwaterstanden in de terreinen vallen binnen grondwatertrap VIIIId. Dit betekent dat de gemiddeld hoogste grondwaterstand >140 cm beneden maaiveld ligt en de gemiddeld laagste grondwaterstand >180 cm beneden maaiveld.

In het Driebergse Bos en Rijsenburgse Bos Noord en Zuid zijn sprengensystemen uit het begin van de 19e eeuw aanwezig. De sprengkoppen in het Driebergse Bos, genaamd 'De Koekenpan' en 'Acaciavijver', behoren tot het sprengensysteem De Zwoer. In het Rijsenburgse Bos Noord zijn de sprengkoppen bekend als 'Grote Kom' en 'Kleine Kom', deze zijn onderdeel van sprengensysteem Kraaybeek. De sprengensystemen zijn aangelegd als onderdeel van een plezierlandschap, om de waterpartijen op de lageregelegen buitenplaats Sparrendaal van water te voorzien. De sprengkoppen zijn gegraven op de flank van de heuvel waarbij kwelwater en regenwater wordt afgevangen. Vanaf de sprengkop vloeide het water onder vrij verval door de gegraven watergangen naar de waterpartijen op buitenplaats Sparrendaal.

Ook in de huidige situatie bestaat er nog een verbinding vanaf de sprengkoppen naar de voormalige buitenplaats Sparrendaal. Sprengensysteem de Zwoer watert via de woonwijk Driebergen-Noord af langs de zuidoostzijde van de voormalige buitenplaats Sparrendaal (thans beschreven als 'Seminarie'). Ter hoogte van de Hoofdstraat in Driebergen-Rijssenburg komt het sprengensysteem de Zwoer samen met het sprengensysteem Kraaybeek. Het systeem Kraaybeek ontspringt in het Rijsenburgse Bos Noord en stroomt via de Heidetuin in het Rijsenburgse Bos Zuid langs de noordwestzijde van de voormalige buitenplaats Sparrendaal tot aan de Hoofdstraat waar deze samenkomt met de Zwoer. Vanaf daar stroomt het water via de wijk Wildbaan door richting de Kromme Rijn. Het sprengensysteem De Zwoer is ter hoogte van het voormalig openluchttheater begin jaren 60 vergraven.

Door een daling van het grondwaterpeil worden de sprengkoppen tegenwoordig vooral gevoed met 'jonge' kwel. Regenwater dat op de hogere delen van de Heuvelrug infiltreert treedt hier uit. In het sprengensysteem De Zwoer (Driebergse Bos) zijn restanten van een aantal in de jaren '90 aangebrachte knijpstuwen aanwezig, waarmee getracht is het water langer vast te houden in het sprengensysteem.

De watergang en slingervijver op Beerschoten-Willinkshof zijn waarschijnlijk grondwatergevoed en worden aanvullend gevoed door afstromend regenwater vanuit de omgeving. Vanuit de slingervijver stroomt water via een duiker onder de Hoofdstraat in Driebergen-Rijssenburg richting het zuidwesten waar het uiteindelijk uitstroomt in de sloot van Rijkswaterstaat langs de A12. In het terrein Koeheuvels is geen oppervlaktewater aanwezig, door de ligging op de flank van de stuwwal met de zandige ondergrond is dit gebied een infiltratiegebied.

De oppervlaktewaterlichamen binnen zowel Beerschoten-Willinkshof, Driebergse Bos en Rijsenburgse Bos vallen in de categorie tertiair oppervlaktewater van het Hoogheemraadschap de Stichtse Rijnlanden Ten aanzien van het onderhoud van het

sprengensysteem is een beheeroverkomst afgesloten tussen het Hoogheemraadschap en Utrechts Landschap. Op de kaart van figuur 10 zijn de sprengensystemen weergegeven.

△ Figuur 10. Ligging sprengensystemen en voormalige buitenplaats Sparrendaal

Waterkwaliteit

De waterkwaliteit en waterbodempkwaliteit in de sprengensystemen en de vijvers in het Driebergse Bos en in het Rijsenburgse Bos wordt zeer waarschijnlijk negatief beïnvloed door de aanwezigheid van één of meerdere overstortpunten van het rioolstelsel die uitmonden op het sprengensysteem. Daarnaast is er mogelijk ook sprake van inspoeling van vervuild water uit de omgeving via bermsloten, of rechtstreeks van verhard oppervlak. Dit laatste is ook het geval bij Beerschoten-Willinkshof, waar het regenwater vanaf de hockeyvelden en omliggend terrein afstroomt op de waterpartij. Beide beïnvloedingen zijn ongewenst voor de waterkwaliteit en de vestiging van kenmerkende flora en fauna. In een recent STOWA-onderzoek is aangetoond dat in de kleine kom in het Rijsenburgse Bos Noord een bovengemiddelde waarde toxische stoffen aangetroffen.

2.4 ARCHEOLOGIE EN CULTUURHISTORIE

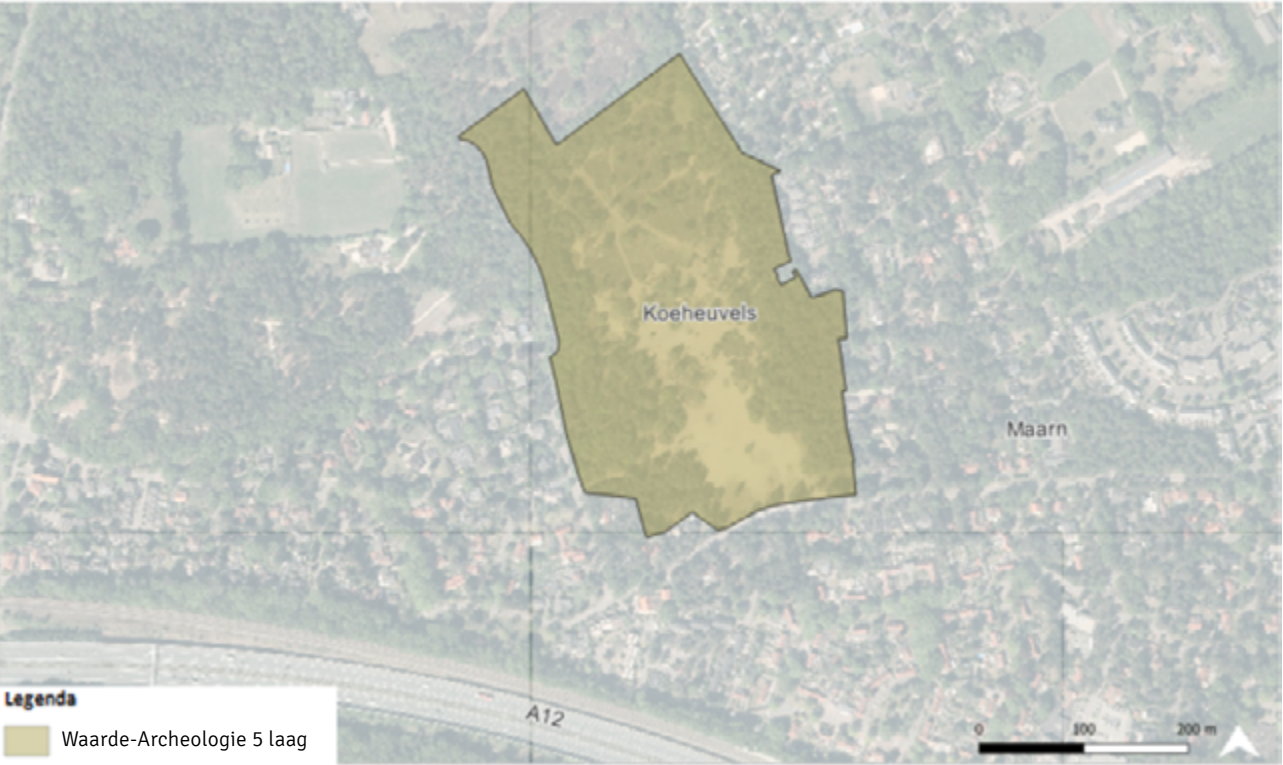
Archeologie

Het beleid van de gemeente Utrechtse Heuvelrug voor archeologie berust zich op de archeologische verwachtingswaarde. Uit de archeologische beleidskaart (2019) blijkt dat de archeologische verwachtingswaarde van het terrein Koeheuvels en een klein deel van het Rijsenburgse Bos Zuid gewaardeerd is als 'Waarde-Archeologie 5

laag'. Het Driebergse Bos en het Rijsenburgse Bos Noord en het overgrote deel van het Rijsenburgse Bos Zuid zijn gewaardeerd als 'Waarde-Archeologie 4 middelhoog'. Het volledige eigendom op Beerschoten-Willinkshof is gewaardeerd als 'Waarde-Archeologie 1 zeer hoog'. De archeologische verwachtingswaarde per terrein is tevens inzichtelijk gemaakt in figuur 11 en 12.

△ Figuur 11. Archeologische verwachtingskaart Beerschoten-Willinkshof, Rijsenburgse Bos Noord & Zuid en Driebergse Bos

△ Figuur 12 Archeologische verwachtingskaart Koeheuvels

De gemeente streeft naar in-situ behoud van archeologische waarden. Bij ingrepen dieper dan 30cm onder maaiveld, gecombineerd met een bepaalde oppervlakte afhankelijk van de waardering, geldt een onderzoeksverplichting, zie tabel 1.

In de terreinen bevinden zich geen archeologische rijksmonumenten of beschreven aardkundige waarden.

Archeologische verwachtingswaarde	Voorwaarde bij ruimtelijke ontwikkeling
Waarde-Archeologie 1 zeer hoog	Behoud in situ, onderzoeksverplichting bij ingrepen dieper dan 30 cm -mv met een oppervlakte groter dan 50 m²
Waarde-Archeologie 4 middelhoog	Behoud in situ, onderzoeksverplichting bij ingrepen dieper dan 30 cm -mv met een oppervlakte groter dan 1.000 m²
Waarde-Archeologie 5 laag	Behoud in situ, onderzoeksverplichting bij ingrepen dieper dan 30 cm -mv met een oppervlakte groter dan 10 ha
Waarde-Archeologie geen	Geen voorwaarden

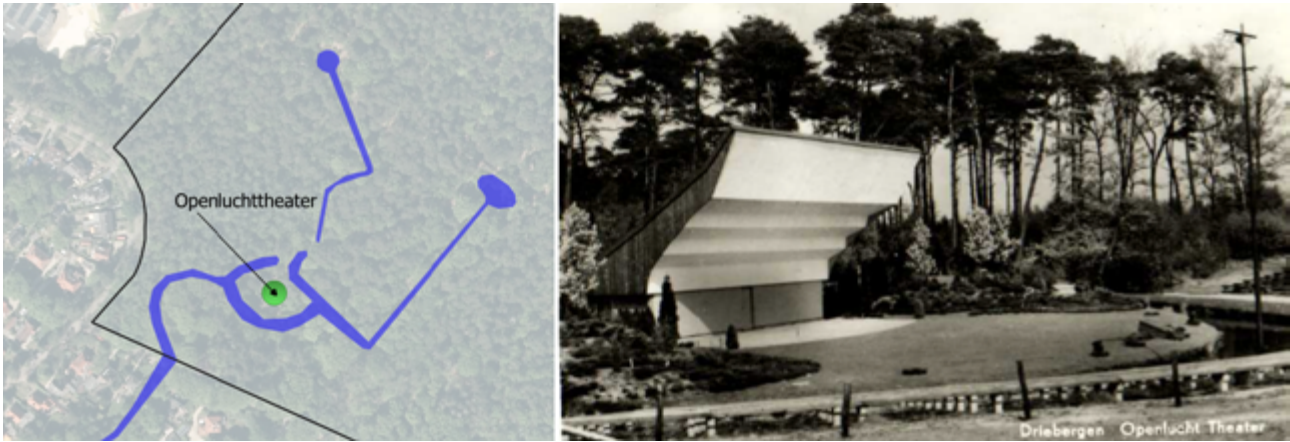
△ Tabel 1. Ontwikkelingsvoorwaarden per archeologische verwachtingswaarde

Cultuurhistorie

Het Driebergse Bos en Rijsenburgse Bos Noord en Zuid zijn van oudsher onderdeel geweest van buitenplaats Sparrendaal. Deze buitenplaats behoort tot het netwerk van de Stichtse Lustwarande, een reeks van buitenplaatsen en landgoederen langs de zuidwestelijke zijde van de Utrechtse Heuvelrug. Nadat buitenplaats Sparrendaal in 1854 is verkocht is het hoofdgebouw door het Grootseminarie Rijsenburg gebruikt tot 1968 waarna sloop plaatsvond en er nieuwbouw voor terug kwam.

In het Driebergse Bos is het sprengensysteem de Zwoer een relevant cultuurhistorisch element dat bewaard is gebleven. Diverse zichtlijnen en het sterrenbospatroon zijn grotendeels verdwenen met de aanleg van woonwijk Driebergen-Noord in de jaren '50 van de vorige eeuw. In het bos zijn nog enkele laanelementen waarneembaar. De lanen zijn een overblijfsel van het voormalige Sterrenbos Sper en Dal (16 gezichten). In de jaren '50 is in het zuiden van het bos het amfitheater aangelegd, waarbij de loop van het sprengensysteem is aangepast. Figuur 13 geeft de ligging en impressie weer van het voormalige openluchttheater.

Het Rijsenburgse Bos behoorde grotendeels tot buitenplaats Kraaybeek. In 1901 werd een gedeelte van de buitenplaats aan de gemeente Rijsenburg geschonken onder de voorwaarde dat de bestemming niet mocht veranderen. In het Rijsenburgse Bos is de afgelopen 100 jaar dan ook weinig veranderd. Het sprengensysteem met de Zwitserse brug zijn kenmerkende elementen, zij vormen al sinds lange tijd een belangrijke trekpleister. De restanten van een koepel liggen nabij deze brug. Aan de weide heeft vanaf 1913 een bank met paddestoeldak gestaan die herinnerde aan 100 jaar Koninkrijk der Nederlanden.

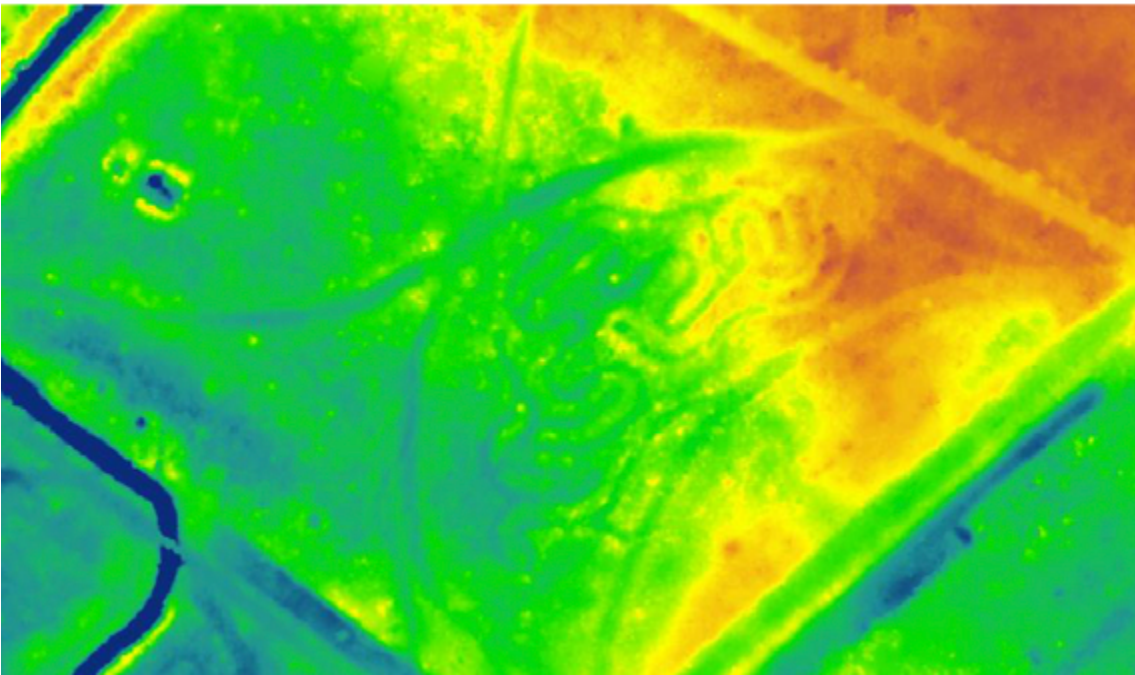
△ Figuur 13. Ligging en impressie van het voormalige openluchttheater

In 1953 is in het Rijsenburgse Bos Zuid de Heidetuin aangelegd nadat een februari-storm een open plek in het parkbos heeft veroorzaakt. De Heidetuin herbergt sindsdien vele heidesoorten en uitheemse boomsoorten waardoor de heidetuin internationale bekendheid genoot. De aanleg van de Heidetuin heeft gezorgd voor een nieuwe landschappelijke laag in het Rijsenburgse Bos Zuid. De Heidetuin heeft na de aankoop door Utrechts Landschap een renovatie ondergaan in 2023. Samen met een actieve vrijwilligersgroep wordt de herstellende Heidetuin in ere gehouden.

In het Rijsenburgse Bos Zuid is de laanstructuur aan de zuidzijde nog grotendeels intact. Er is een restant van de zogenaamde seminariemuur en een Lourdesgrot van rond 1900 aanwezig. De seminariemuur is een van de weinig tastbare herinneringen aan de seminarie. De Lourdesgrot is in 2016 gerenoveerd en is recent samen met de vijver aangewezen als Gemeentelijk Monument. Via het Actueel Hoogtebestand Nederland – AHN4 (figuur 14) zijn even ten noordoosten van de Lourdesgrot restanten van een labyrint zichtbaar dat vermoedelijk in de jaren '50 van de vorige eeuw door de paters van het seminarie is aangelegd. Het labyrint is in het veld nauwelijks herkenbaar doordat de locatie begroeid is met bos. Aan de zuidwestzijde van het Rijsenburgse Bos Zuid staat een Julianaboom (moseik) uit 1948 met een smeedijzeren sierhekwerk.

De voormalige buitenplaats Beerschoten-Willinkshof is aangelegd in landschappelijke stijl (ontwerp: vermoedelijk J.D. Zocher jr.) en was onderdeel van de Stichtse Lustwarande. In 1887 werd de buitenplaats als legaat nagelaten aan de gemeente Driebergen. Op de heuvel voor de slingervijver heeft tot 1888 het landhuis Beerschoten gestaan. Nadat deze in opdracht van de vorige eigenaar is gesloopt (voorwaarde uit legaat), is deze vervangen voor een koepel in neoclassicistische stijl en zijn de tuin en het park opengesteld. De slingervijver heeft nog zijn oorspronkelijke belijning en het zichtveld vanuit het gesloopte landhuis is vanuit de koepel blijven bestaan. De koepel en het park in landschapsstijl zijn beide Rijksmonument. Aan de noordwestzijde van de buitenplaats zijn na de renovatie van de stationsomgeving de oorspronkelijke hekpijlers, met de inscriptie "Beerschoten Willinkshof" uit het laatste kwart van de 19^e eeuw geplaatst bij de toegang via de fietsbrug over de Hoofdstraat.

Koeheuvels is een restant van wat vroeger een groter stuifzand- en heidegebied was. Dit gebied werd in stand gehouden door de schapencultuur. Bebossing van de heide werd voorkomen door schapenbegrazing, terwijl boeren hun akkers verrijkten

△ Figuur 14. Restanten van een labyrint in het Rijsenburgse Bos (Zuid)

doormiddel van het potstalsysteem. De naam Koeheuvels komt voort uit de periode waarin de boeren lopend met hun koeien onderweg waren naar de veemarkt in Utrecht en hier overnachten. Vandaag de dag zijn er op de Koeheuvels nog enkele sporen uit het verleden te vinden, zoals oude eiken hakhoutstoven en jeneverbessen aan de noordzijde van het terrein.

In onderstaande tabel 2 is een overzicht te vinden van de rijksmonumenten en gemeentelijke monumenten binnen de terreinen. Beerschoten-Willinkshof is in 2005 opgenomen in de lijst met groene rijksmonumenten. Er zijn enkel monumenten aanwezig in de terreinen Beerschoten-Willinkshof en het Rijsenburgse Bos Noord en Zuid.

Monumentale bomen zijn niet in de lijst van monumenten uit tabel 2 opgenomen.

Monument	Terrein	Status
Park Beerschoten-Willinkshof	Beerschoten-Willinkshof	Groen rijksmonument
Historische parkaanleg	Beerschoten-Willinkshof	Rijksmonument
Brug	Beerschoten-Willinkshof	Rijksmonument
Koepel	Beerschoten-Willinkshof	Rijksmonument
Hekpijlers	Beerschoten-Willinkshof	Rijksmonument
Zwitserse brug	Rijsenburgse Bos Noord	Gemeentelijk monument
Heidetuin	Rijsenburgse Bos Zuid	Gemeentelijk monument
Lourdesgrot	Rijsenburgse Bos Zuid	Gemeentelijk monument

△ Tabel 2 Monumentenbeleid

2.5 ECOLOGIE EN NATUURWAARDEN

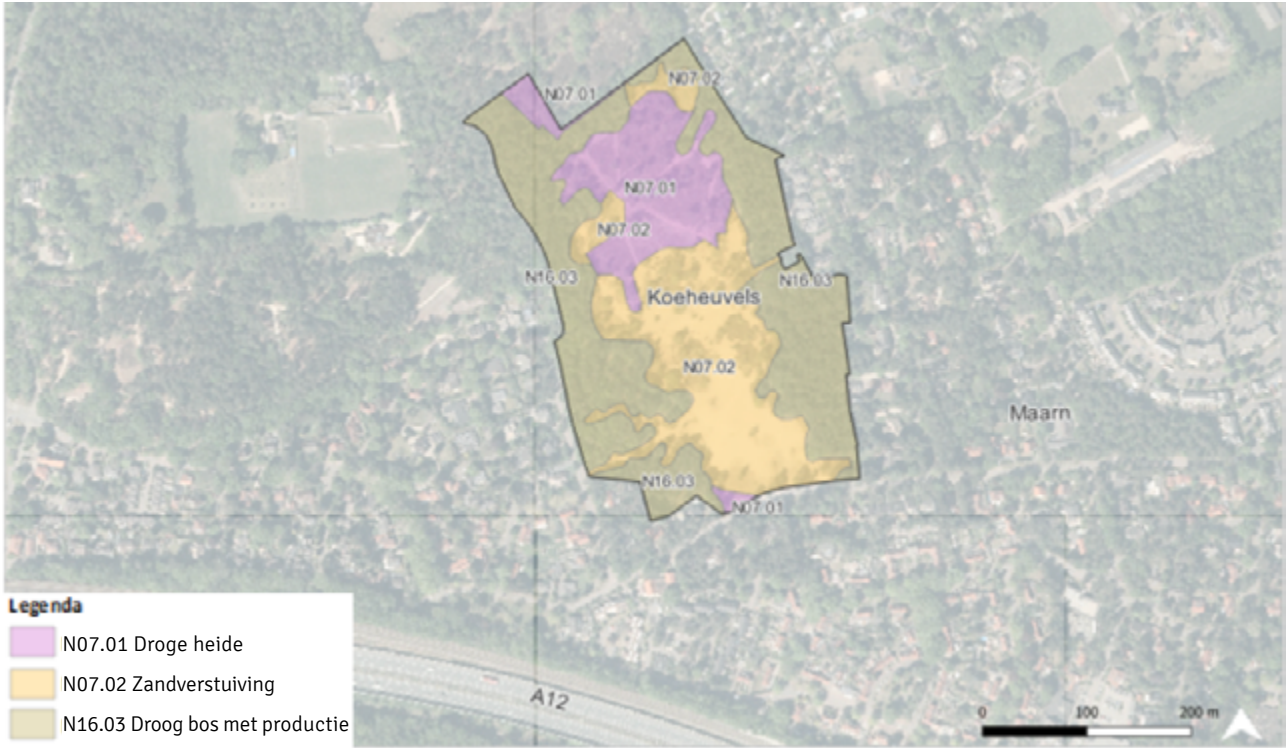
Beleid

Alle terreinen liggen binnen de grenzen van het Natuur Netwerk Nederland (NNN) en hebben de bestemming Natuur. Het SNL-beheertype binnen de terreinen is overwegend N15.02 Dennen-, eiken- en beukenbos en N16.03 Droog bos met productie. Typen die kenmerkend zijn voor de hogere zandgronden evenals N07.01 Droge heide in het Driebergse Bos en op Koeheuvels. Op Koeheuvels komt ook N07.02 Zandverstuiving voor en bij Beerschoten Willinkshof en in de Rijsenburgse bossen komen ook de typen N12.02 Kruiden- en faunarijk graslanden N04.02 Zoete plas voor.

In figuur 15 en 16 zijn de actuele SNL-beheertypen (Natuurbeheerplan 2023) voor Beerschoten-Willinkshof, Rijsenburgse Bos Noord en -Zuid, Driebergse Bos en Koeheuvels weergegeven.

△ Figuur 15. SNL-beheertypen Beerschoten-Willinkshof, Rijsenburgse Bos Noord & Zuid en Driebergse Bos

△ Figuur 16. SNL-beheertypen Koeheuvels

In tabel 3 zijn de totale oppervlaktes van de SNL-beheertypen van alle terreinen samen weergegeven.

Natuurtype	Oppervlakte (ha)
N04.02 Zoete plas	0,5
N07.01 Droge heide	2,5
N07.02 Zandverstuiving	5,7
N12.02 Kruiden- en faunarijk grasland	2,3
N15.02 Dennen-, eiken en beukenbos	43,9
N16.03 Droog bos met productie	41,4
Totaal	96,3

△ Tabel 3 Totaaloppervlakte van de SNL-beheertypen

Natuurwaarde

Een groot deel van het bos binnen het plangebied wordt gedomineerd door grove den, met ruwe berk en zomereik op arme zandgrond (duinvaaggrond). De struiklaag bestaat voornamelijk uit een samenstelling van wilde lijsterbes, hulst, vuilboom, Amerikaanse vogelkers en opslag van o.a. zomereik, Amerikaanse eik, beuk en ruwe berk. Daarnaast zijn opstanden Amerikaanse eik en uitheems naaldhout aanwezig: douglas, Japanse lariks, Corsicaanse den, westelijke hemlockspar en sporadisch zilverspar. De laatste twee soorten zijn beperkt tot het Rijsenburgse bos Zuid. Het Seminariebos wijkt af:

hier domineren loofbomen. Het betreft opstanden Amerikaanse eik, beuk en zomereik op in verhouding een wat rijkere bodem (kamppodzol).

Het landgoedbos van Beerschoten-Willinkshof bestaat uit twee delen. Het parkachtige westelijke deel bestaat uit rijk loofbos gedomineerd door zomereik en beuk. Hier zijn dicht havikskruid en bleeksporig bosviooltje aanwezig. In het oostelijke, voedselarmere, deel is veel uitheems naaldhout aanwezig: douglas, Japanse lariks en hemlock. Verspreid over het bos komt lelietje der dalen voor.

De Koeheuvels is een heide-/stuifzandgebied met een groot vitaal jeneverbesstruweel. Het stuifzand wordt door recreanten open gehouden, met aan de randen een zeldzame pioniervegetatie met soorten als grijze bisschopsmuts. In de heide staat onder andere stekelbrem en komt borstelbies voor. In dit terrein zijn kenmerkende insecten van stuifzand en droge heide aanwezig. Zo komen blauwvleugelsprinkhaan en knopspruitje in het stuifzand voor. Andere typische zandlandschapbewoners zijn: grijze spinnendoder een jager van wolfspringen en de gevlekte mierenleeuw. Ook zijn slanke wantsendoders aangetroffen. Deze predator komt vooral langs de kust voor en is zeldzaam in het binnenland. De algemenere grote rupsendoder komt er ook voor. Deze soort van zandige heideterreinen parasiteert op vlinderrupsen. Op de overgang naar bos zijn boskrekels aanwezig.

Binnen het Driebergse bos is een klein geïsoleerd heideterrein aanwezig. Het betreft een structuurrijke heidevegetatie met een populatie heidezandbijen. Deze soort is in het verleden ook aangetroffen in de heidetuin.

In de terreinen Beerschoten-Willinkshof en Rijsenburgse Bos Noord zijn graslandvegetaties aanwezig. De bosweide bestaat uit een vegetatie uit het Verbond van gewoon struisgras, met grassen als gewoon struisgras, gewoon reukgras en rood zwenkgras en kruiden als gewoon biggenkruid, knolboterbloem en schapenzuring. Het grasland op Beerschoten-Willinkshof valt binnen dezelfde orde. Hier komen onder andere soorten als gewone veldbies, gewoon reukgras en muizenoor voor. Daarnaast zijn tandjesgras en grasklokje aangetroffen.

In het verder droge zandlandschap van het plangebied herbergen de verspreide waterpartijen een hoge natuurwaarde:

- Op de oever van de vijver op Beerschoten-Willinkshof komen verspreid soorten als bosbies, zwarte zegge en echte koekoeksbloem voor. Hier is ook moerassprinkhaan aanwezig. In het water zijn bastaardkikker, bruine kikker, gewone pad en kleine watersalamander aanwezig. De vijver is biotoop voor libellen als bruine glazenmaker, vroege glazenmaker en metaalglanslibel.
- Op de taluds van de sprengensystemen in het Rijsenburgse Bos en Driebergse Bos zijn waardevolle soorten aanwezig zoals dubbelloof en koningsvaren. Verspreid langs de bosweide en in de Heidetuin zijn helofyten zoals grote lisdodde in het water aanwezig. Waterplanten ontbreken grotendeels. In de Heidetuin is gewoon sterrenkroos aanwezig en komt watercrassula invasief voor.
- De waterpartij ‘Eendenplas’ in het Rijsenburgse Bos Zuid onderscheidt zich van de overige waterpartijen door de aanwezigheid van waterviolier en een populatie kamsalamander. Waterviolier is een soort die de voorkeur geeft aan basenrijke kwel. De aanwezigheid van deze soort duidt op invloed van diepe kwel op de waterkwaliteit.

Om faunamigratie naar andere terreinen mogelijk te maken is bij Beerschoten-Willinkshof in 2022 een faunatunnel aangelegd onder de Hoofdweg. Hiermee is er een verbinding ontstaan met de terreinen ten westen van de Hoofdweg. Aan de noordzijde van het Rijsenburgse Bos Noord en het Driebergse Bos zijn in 2012 drie faunatunnels gerealiseerd onder de Rijksweg A12. Hiermee zijn de terreinen voor kleine soorten verbonden met het grote boscomplex rondom Austerlitz. Voor de migratie van grote soorten is verder naar het oosten in 2013 ecoduct Mollebos gerealiseerd.

In de hieronder opgenomen tabel 4 wordt per terrein en per soortgroep inzicht geboden in de Rode lijst soorten die voorkomen, of in de laatste 10 jaar zijn aangetroffen (bron: NDFF-periode 2013-2023).

Toelichting op de in de tabel gebruikte coderingen:

DB = Driebergse Bos, RBN = Rijsenburgse Bos Noord, RBZ = Rijsenburgse Bos Zuid, B-W = Beerschoten Willinkshof, KH = Koeheuvels

- = niet aanwezig, + = aanwezig, 0 = in verleden aanwezig geweest

BE = bedreigd, EB = ernstig bedreigd, GV = gevoelig, KW = kwetsbaar

Vogels	DB	RBN	RBZ	B-W	KH	FL
Nederlandse naam						
Boerenwaluw	-	-	-	-	-	GV
Gauwe vliegenvanger	-	-	-	+	-	GV
Grote lijster	+	+	+	+	-	KW
Huisemus	-	+	-	-	-	GV
Huiswaluw	-	-	-	-	+	GV
Keep	+	+	+	+	-	GV
Kramsvogel	-	+	-	+	-	GV
Matkop	-	+	-	+	0	GV
Ransuil	-	-	-	-	+	KW
Ringmus	-	-	-	+	-	GV
Spotvogel	+	-	-	-	-	GV
Torenvalk	-	+	-	-	-	KW
Watersnip	-	+	-	-	-	EE
Zwarte mees	+	+	+	+	-	GV

Zoogdieren & insecten	DB	RBN	RBZ	B-W	KH	FL
Nederlandse naam						
Haas	-	-	-	0	-	GV
Konijn	+	+	+	+	+	GV
Bruin blauwtje	-	+	-	-	-	GV
Kleine parelmoervlinder	-	-	-	-	+	KW

(De tabel gaat verder op de volgende pagina)

Amfibieën & reptielen	DB	RBN	REZ	B-W	KH	FL
Nederlandse naam						
Kamsalamander	-	-	+	-	-	KW
Levendbarende hagedis	-	-	-	-	+	GW
Ringslang	-	+	-	0	-	KW

Vaatplanten	DB	RBN	REZ	B-W	KH	FL
Nederlandse naam						
Bosaardbei	+	+	0	+	-	GW
Dubbel loof	+	+	0	-	-	GW
Gele kornoelje	-	-	+	-	-	GW
Hondsviooltje	-	+	-	-	-	GW
Jeneverbes	0	-	-	-	+	GW
Klein warkruid	-	-	-	-	0	KW
Korenbloem	-	-	-	+	-	GW
Kruipbrem	-	-	-	-	+	KW
Rode dophei	-	-	+	-	-	GW
Slofhak	-	-	-	+	-	KW
Stekelbrem	-	-	-	-	0	GW
Veldkruidkers	+	-	-	-	-	EE
Violtende bies	-	+	0	-	-	KW
Waterdrieblad	-	-	+	-	-	GW
Witte waterranonkel	-	0	-	-	-	EE

(Korst)mossen	DB	RBN	REZ	B-W	KH	FL
Nederlandse naam						
Bleke peperkorst	-	-	-	-	0	GW
Gewoon schorsmos	-	-	-	-	0	GW
Grijze bisschopsmuts	-	-	-	-	+	EE
Groene schotelkorst	-	-	0	-	0	GW
Nerflevermos	-	+	+	-	-	KW
Kammos	-	-	+	-	-	KW
Groot vedermos	-	-	+	-	-	KW
Wollige bisschopsmuts	0	-	-	-	-	EE

Schimmels	DB	RBN	REZ	B-W	KH	FL
Nederlandse naam						
Bestoven kaaszwam	0	-	-	-	-	EB
Blauwe korstzwam	-	+	-	-	-	KW
Blauwvoetstekelzwam	-	-	0	-	-	KW
Bruine ringboleet	-	+	-	-	-	GW
Dennenharszwam	0	0	-	-	-	KW
Dennenslijmkop	0	-	-	-	-	KW
Echte tolzwam	-	0	-	-	-	GW
Gelatineuze poria	-	-	0	-	-	GW
Gewone dennenkegelzwam	-	-	0	-	-	KW
Goudvinkzwam	-	-	-	0	-	KW
Hanenkam	-	+	0	-	-	GW
Ongesteelde krulzoom	0	-	-	-	-	KW
Rode plakaatzwam	0	0	-	-	-	KW
Voorjaarskluifzam	-	-	+	-	-	EE
Zwartvoetkrulzoom	-	+	+	-	-	KW

△ Tabel. 4 Rode lijst soorten

3 DOELSTELLINGEN

3.1 BEERSCHOTEN-WILLINKSHOF

Doelstelling van Utrechts Landschap voor Beerschoten-Willinkshof:

- In stand houden en versterken van het cultuurhistorisch waardevolle parklandschap, als onderdeel van de oorspronkelijke buitenplaats, als een groene omgeving te midden van zeer intensief gebruikte infrastructuur, met een openstelling passend bij de natuurwaarde.

Doelstelling natuur

- Ontwikkelen en in stand houden van structuurrijk gemengd bos met een afwisselende soortensamenstelling en een blijvend aandeel staand en liggend dood hout van verschillende afmetingen en verschillende verteringsstadia.
- Ontwikkelen en in stand houden van een droog kruidenrijk grasland behorende tot het Verbond van Gewoon struisgras met soorten als knolboterbloem, grasklokje en zwartsprietdikkopje;
- Ontwikkelen en in stand houden van kruidenrijke oevervegetaties aan de rand van waterpartijen die fungeren als voortplantingshabitat voor amfibieën;

Doelstelling cultuurhistorie

- Instandhouden en beschermen van de (beleefbaarheid van de) landschappelijke aanleg in de trant van of door Zocher jr. dat bestaat uit een vrij open heuvelachtig landschap met slingervijver, boomgroepen, monumentale boomrijen en solitair omzoomd door parkbos, als onderdeel van de Stichtse Lustwarande;
- Instandhouden van een verzorgde entree met onder andere een verzorgde aanblik van de slingervijver en de koepel (classicistisch tempeltje), met een vrij uitzicht vanuit de koepel op de overtuin.

Doelstelling recreatie

- Een binnen de natuurwaarden en cultuurhistorische waarden passende openstelling waarbij de verschillende toegestane recreatievormen kwalitatief gefaciliteerd worden;
- Beleefbaar maken van de landschappelijke aanleg in de trant van of door Zocher jr.

Aanwezige voorzieningen worden in stand gehouden en richten zich met name op wandelen. Honden zijn aangelijnd op wegen en paden toegestaan. Door het gebied loopt een fietspad. Er is aandacht voor goed nabuurschap met de medegebruikers van het gebied. Bij de aankoop is er een openstelingsbeleid opgesteld, welke leidend is voor de recreatieve openstelling en zonering van het gebied.

3.2 DRIEBERGSE BOSSEN

De doelstelling van het Utrechts Landschap met de Driebergse Bossen:

- In stand houden en versterken van het boslandschap, dat bestaat uit gemengd, grotendeels inheems bos met bescherming van cultuurhistorische elementen en structuren, waaronder een sprengensysteem, met daarbinnen een ruime mate van openstelling passend bij de natuurwaarde.

Doelstelling natuur

- Een grotendeels inheems bos, rijk aan structuur, met een hoog aandeel staand en liggend dood hout van verschillende diameters;
- In stand houden en mogelijk uitbreiden van een gevarieerde heidevegetatie, met geleidelijke overgangen naar opgaand bos, als habitat voor insecten zoals zandbijen (heidezandbij) en dagvlinders (groentje);
- Ontwikkelen en in stand houden van een droog kruidenrijk grasland behorende tot het Verbond van Gewoon struisgras met soorten als knolboterbloem, grasklokje en zwartsprietdikkopje;
- Ontwikkelen en instandhouden grondwater gevoede vegetaties (met o.a. waterviolier) in waterpartijen als voortplantingsbiotoop voor kamsalamander;
- Instandhouden oevervegetaties met dubbelloof en koningsvaren.

Doelstelling cultuurhistorie

- In stand houden van de zichtbaarheid en beleefbaarheid van de historische aanleg van buitenplaats Sparrendaal als onderdeel van de Stichtse Lustwarande, met als belangrijkste objecten:
- Een verzorgd sprengensysteem gevoed door schoon hemelwater en lokaal grondwater;
- De laanstructuur en oude zichtassen;
- In stand houden, beschermen en versterken van cultuurhistorische elementen en objecten die onderdeel uitmaken van het Grootseminarie, waaronder een Lourdesgrot.
- In stand houden van de Heidetuin met een verzorgde aanblik.

Doelstelling recreatie

- Een binnen de natuurwaarden en cultuurhistorische waarden passende openstelling waarbij de verschillende toegestane recreatievormen kwalitatief gefaciliteerd worden.

Aanwezige voorzieningen worden in stand gehouden en richten zich met name op wandelen. Honden zijn aangeliend op wegen en paden toegestaan. Een deel is losloopgebied. Daar mogen honden los mits onder appèl.

Er is een parkeerplaats aanwezig ter hoogte van de bosweide (Rijsenburgse Bos Noord). Door het plangebied loopt een doorgaand fietspad. Bij de aankoop is er een openstelingsbeleid opgesteld, welke leidend is voor de recreatieve openstelling en zonering van het gebied.

3.3 KOEHEUVELS

Doelstelling van het Utrechts Landschap voor Koeheuvels:

- In stand houden en versterken van het heide- en stuifzandlandschap met jeneverbesstruweel, met daarbinnen een ruime mate van openstelling.

Doelstelling natuur

- Ontwikkelen en in stand houden van een structuurrijke droge heide die deels bestaat uit de associatie van struikhei en stekelbrem, met bijbehorende fauna.
- Beschermen en in stand houden van het aanwezige aandeel jeneverbesstruweel;
- Beschermen en in stand houden van pioniersvegetaties op kaal zand met grijze bisschopsmuts, blauwvleugelsprinkhaan, knosprietje en wespen zoals spinnendoders.
- Beschermen en waar mogelijk uitbreiden van jeneverbesstruweel.
- In stand houden van de geomorfologisch waardevolle stuifduinen.
- Ontwikkelen en in stand houden van geleidelijke overgangen tussen stuifzand, heide en open bos.

Doelstelling recreatie

- Een binnen de natuurwaarden passende openstelling waarbij de verschillende toegestane recreatievormen kwalitatief gefaciliteerd worden.

Aanwezige voorzieningen worden in stand gehouden en zijn gericht op wandelen. Honden zijn los toegestaan mits onder appèl. Bij de aankoop is er een openstelingsbeleid opgesteld, welke leidend is voor de recreatieve openstelling en zonering van het gebied.

4 INRICHTINGS- EN BEHEERMAATREGELEN

4.1 INRICHTINGSMATREGELEN

Om het gewenste kwaliteitsniveau ten aanzien van natuur, cultuurhistorie en recreatie zoals beschreven in de doelstellingen te behalen, zijn naast de reguliere beheermaatregelen ook enkele inrichtingsmaatregelen en onderzoeken noodzakelijk:

- **Cultuurhistorisch onderzoek:** uitvoeren onderzoek naar de aanleg en verschillende relevante tijdslagen van Beerschoten-Willinkshof, het Rijsenburgse Bos en het Driebergse Bos. Op basis hiervan kunnen aanvullende maatregelen of wensen bepaald worden.

Beerschoten-Willinkshof

- **Waterhuishouding slingervijver:** aanbrengen van een schuifafsluiter op de afwaterende duiker van de slingervijver om het waterpeil te kunnen reguleren.
- **Koningin Wilhelminaboom:** renoveren van het hek- en funderingswerk rondom de koningin Wilhelminalinde (1898).
- **Rijksmonumentale pijlers:** verbeteren standplaats en correct plaatsen van de hekpijlers bij de toegang vanaf de fiets- en voetgangersbrug bij station, zodat de naam 'Beerschoten-Willinkshof' weer zichtbaar wordt als mensen vanaf daar de buitenplaats op komen.
- **Reconstructie bloembedden:** voor het voormalig landhuis hebben in het verleden ronde bloembedden gestaan. Hiervan kunnen er één of twee teruggebracht worden tussen de slingervijver en de koepel.
- **Anti-parkeervoorzieningen:** vervangen boomstammen langs de toegangsweg door een anti-parkeerhekwerk met een uitstraling passend bij de stijl van de buitenplaats.
- **Padenstructuur:** aanleggen van een halfverhard voetpad naar de koepel, zowel vanaf het fietspad aan de noordzijde als vanaf de toegangsweg aan de zuidzijde. Het pad is een reconstructie van een oorspronkelijke pad. En indien mogelijk opheffen van het voetpad over de heuvel aan de westzijde van de slingervijver, alsmede de doorgang door het hek naar de Hoofdstraat.
- **Hekwerk:** plaatsen van een hekwerk aan de oostzijde van de buitenplaats langs de Arnhemse Bovenweg om vrije inloop in het bos, buiten de paden, te voorkomen.
- **Beschermen bomen:** vaststellen mogelijkheden voor beschermen bomen bij parkeerplaats en oprijlaan om schade aan wortelpakket van bomen door auto's te voorkomen.

△ Foto 1. Slingervijver met uitzicht op het hertenkamp, Beerschoten-Willinkshof

Driebergse bossen

- **Vervangen terreinmeubilair:** vervangen en aanbrengen van nieuw terreinmeubilair (voornamelijk parkbanken), bebording, slagbomen en rasters;
- **Optimalisatie sprengensysteem:** verbeteren kwaliteit van het sprengensysteem door vervangen en verwijderen beschoeiingen, verwijderen houtige opslag langs randen, opsnoeien rododendrons langs randen, verwijderen organisch materiaal van waterbodem en verwijderen gronddammen. Vergroten beleefbaarheid van het sprengensysteem kan door wandelpaden op oevers te herstellen. Betreding van sprengkoppen door honden verminderen door bijvoorbeeld rondom een post-rail-hekwerk te plaatsen. Opheffen riooloverstort ter hoogte van de Arnhemse Bovenweg (sprengensysteem Kraaybeek). Uitvoeren onderzoek naar de waterkwaliteit en het hydrologisch functioneren van het sprengensysteem. Op basis hiervan kunnen aanvullende maatregelen of wensen bepaald worden.
- **Omgeving Zwitserse brug:** verwijderen oude rasterpalen met draad van de heuvel. Nadien een laag geleidehek van kastanjehout aanbrengen om het pad op de heuvel te accentueren en wandelaars te leiden. Door houtige opslag rondom de Zwitserse brug te verwijderen worden de hoogteverschillen geaccentueerd. Vrijkomend hout kan in de aangrenzende bosvakken worden verwerkt.
- **Zwitserse brug:** het binnen de komende periode vervangen van (onderdelen van) de Zwitserse brug zodat deze veilig te gebruiken is en blijft.
- **Verbetering voortplantingshabitat kamsalamander in Eendenplas:** vergroten zonbeschijning op de Eendenplas door uitdunnen van omliggende bosranden. Wegvangen van vissoorten die de ontwikkeling van amfibieën zoals kamsalamander remmen doordat deze de eieren en larven van de amfibieën opeten. Betreding van de Eendenplas door honden voorkomen, eigenaren wijzen op de aanlijnplicht door plaatsen informatiepanelen. Uitvoeren onderzoek naar de waterkwaliteit en het hydrologisch functioneren van de Eendenplas. Op basis hiervan kunnen aanvullende maatregelen of wensen bepaald worden.
- **Ontwikkeling vegetatie onder hoogspanningstracé:** onderzoek naar de mogelijkheid tot het verhogen van de natuurkwaliteit onder het

hoogspanningstracé door omvorming naar een droge heidecorridor met geleidelijke overgangen. Inclusief optimalisatie van de mogelijkheden om faunaverbindingen naar het ecoduct Mollebos te verbeteren.

- **Toegang bosweide:** realiseren toegang voor beheervoertuigen naar bosweide vanaf de Arnhemse Bovenweg, ter hoogte van het kenmerkende witte hek. Aanpassen bestaand hekwerk en grond dam met duiker of brug in watergang aanbrengen om toegang met materieel mogelijk te maken.
- **Koningin Julianaboom:** renoveren van het hek- en funderingswerk rondom de koningin Juliana-eik (1948).
- **Cultuurhistorische elementen Seminariebos:** vergroten zichtbaarheid van restanten van de tuinmuur door verwijderen houtige opslag tussen muur en wandelpad en de muur ontdoen van graffiti. Opstellen beplantingsplan rondom de Lourdesgrot passend bij de bosomgeving. De poel bij de Lourdesgrot opschonen en afdammen om de poel zo lang mogelijk watervoerend te houden.

△ Foto 2. Sprengkop van sprengensysteem De Zwoer in het Rijsenburgse Bos Noord

Koeheuvels

- **Terreinmeubilair:** vervangen, verwijderen en aanbrengen van nieuw terreinmeubilair (voornamelijk parkbanken), bebording, slagbomen en rasters. Nieuwe parkbanken direct langs hoofdpaden plaatsen om recreanten te stimuleren gebruik te maken van de hoofdpadenstructuur.
- **Realisatie fietsparkeerplaats:** aanleg van een fietsparkeergelegenheid voor recreanten aan de oostzijde van Koeheuvels ter plaatse van de huidige autoparkeerplaats.
- **Onderzoek ter bescherming kwetsbare soorten:** uitvoeren onderzoek naar de opties om jeneverbesstruwelen te beschermen en onderzoek naar de noodzaak en opties om standplaatsen van bijzondere (mos)soorten te beschermen tegen mogelijke overbetreding en de invloed van uitwerpselen van honden.
- **Wandelroutes:** officiële wandelroutes binnen het gebied concentreren tot één hoofdroute.

Voor de uitvoering van voornoemde inrichtingsmaatregelen wordt een meerjarenprogramma opgesteld, waarbij fondsenwerving gekoppeld wordt aan de uitvoeringsprogrammering en prioritering.

△ Foto 3. Jeneverbesstruweel, Koeheuvels

4.2 BEHEERMAATREGELEN

Beerschoten-Willinkshof

Het beheer van deze buitenplaats is als volgt:

- Bosbeheer is kleinschalig en boomgericht. Monumentale bomen worden vrijgesteld van hun concurrenten. Er wordt gestreefd naar een hoger aandeel inheems loof(hout) ten koste van uitheemse soorten. Boomsoorten met goed verteerbaar strooisel, zoals winterlinde en zoete kers worden geïntroduceerd;
- Het aandeel stinsen wordt vergroot. Onder andere door de op het landgoed aanwezig stinsen te vermeerderen en te verspreiden over het parkbos;
- Groeiplaatsen van Pontische rododendron worden geconcentreerd aan de westzijde van de buitenplaats waar deze onderdeel uitmaakt van de parkaanleg. Rododendrons die aanwezig zijn in het oostelijk deel van de buitenplaats worden gerooid;
- Het graslandbeheer is gericht op verdere verschraling door tenminste een keer per jaar te maaien en af te voeren. Afhankelijk van de vegetatieontwikkeling wordt gefaseerd gemaaid. Delen met een productieve vegetatie worden vaker en vroeger gemaaid. Minder productieve, kruidenrijkere delen worden later in het seizoen gemaaid. Delen van de vegetatie blijven overstaan de winter in. Hierdoor is blijvend ruimte voor insecten (zoals sprinkhanen);
- De slingervijver en niervormige vijver worden periodiek en gefaseerd geschoond. Houtige opslag wordt van de oevers verwijderd;
- Zichtlijnen naar het hertenkamp aan de westzijde van de Hoofdstraat en het station Driebergen-Zeist worden hersteld en in stand gehouden door bomen te snoeien;
- Rondom solitaire parkbomen worden boomspiegels aangebracht. Periodiek wordt bladcompost toegevoegd om de veelal oude monumentale bomen vitaal te houden;
- De bestaande recreatieve zonering wordt in stand gehouden. Olifantenpadjes worden afgesloten. Recreatieve elementen en voorzieningen, waaronder de padenstructuur inclusief (half)verharding, worden onderhouden.

△ Foto 4. Entree Beerschoten-Willinkshof vanaf station Driebergen-Zeist

Driebergse Bossen

Bosbeheer

- Amerikaanse vogelkers wordt planmatig (vooruitlopend op dunningen) bestreden. Zaadbronnen worden geringd of geschild. Uitlopers worden de opeenvolgende jaren verwijderd. Opslag van Amerikaanse eik wordt bestreden;
- Bij dunningen wordt gestreefd naar een hoger aandeel inheems loof(hout) ten koste van uitheemse soorten;
- Verspreid worden groepjes bomen met goed verteerbaar strooisel aangeplant. Het gaat om soorten als winterlinde, haagbeuk, hazelaar, ratelpopulier, boswilg en zoete kers;
- Grove dennen die in de 19^e eeuw¹ zijn aangeplant worden vrijgesteld van concurrenten.
- Een structureel aandeel dood hout wordt in stand gehouden door regelmatig ringen van bomen van allerlei soorten en afmetingen. Ringen is een van de maatregelen om toekomstbomen meer ruimte te geven;
- Het hakhout onder het hoospanningstracé wordt periodiek en gefaseerd afgezet. Het vrijkomende materiaal wordt afgevoerd of verwerkt in rillen. Mogelijk wordt op termijn een deel het tracé omgevormd naar heischrale vegetaties.

Heidebeheer

Beheer van het heideterreintje in het Driebergse bos:

- De heide wordt begraaasd met een gescheperde schaapskudde waarbij gestuurd wordt op begrazingslocatie en -druk. Houtige opslag wordt voorafgaand aan een graasronde verwijderd.

¹ Rijsenburgse Bos Noord periode 1818-1861, Rijsenburgse Bos Zuid 1868-1885.

△ Foto 5. Heideterrein in het Driebergse Bos

Graslandbeheer

Beheer van de bosweide:

- Het graslandbeheer is gericht op verdere verschraling door tenminste een keer per jaar te maaien en af te voeren. Afhankelijk van de vegetatieontwikkeling wordt gefaseerd gemaaid. Delen met een productieve vegetatie worden vaker en vroeger gemaaid. Minder productieve, kruidenrijkere delen worden later in het seizoen gemaaid. Delen van de vegetatie blijven overstaan de winter in. Hierdoor is blijvend ruimte voor insecten (zoals sprinkhanen);

Waterpartijen

- Eendenplas: houtige opslag rondom de plas wordt periodiek afgezet zodat beschijning van zonlicht op de plas geborgd blijft ten behoeve van geschikt leefgebied voor amfibieën zoals kamsalamander. Waar nodig wordt het omringende bos gedund. De plas wordt periodiek en gefaseerd, afhankelijk van de vegetatieontwikkeling, geschoond;
- Schaatsvijver: de vijver ontwikkelt zich op natuurlijke wijze, houtige opslag op de oever wordt periodiek en gefaseerd afgezet;
- Sprengensysteem: dood hout wordt jaarlijks uit de sprengen verwijderd. Houtige opslag op de oever wordt periodiek verwijderd, zodat de belijning wordt geaccentueerd. Bij de uitvoer wordt rekening gehouden met de kwetsbare varens (dubbelloof, koningsvaren).

Cultuurhistorie

- Laanbeheer: de lanen worden zodanig beheerd dat het oorspronkelijke lanenpatroon intact blijft. Maatregelen voor behoud van het laanbeeld zijn het periodiek verwijderen van opslag tot circa 2 meter achter de laatste bomenrij, het plaatselijk maken van bermen langs paden en het opsnoeien van laanbomen. Bij inboet wordt er gekozen voor klimaat robuuste soorten.
- Heidetuin: intensief beheer wordt uitgevoerd in samenwerking met een actieve vrijwilligersgroep om de ontwikkeling van (heide)planten in de tuin te

stimuleren, groei van ongewenste opslag tegen te gaan en de rododendrons vitaal te houden. De Heidetuin ontvangt jaarlijks veel bezoekers en is daarmee een belangrijk visitekaartje voor Utrechts Landschap;

→ Lourdesgrot: de Lourdesgrot wordt beheerd door de Stichting Credo Pugno.

Recreatie

- De bestaande recreatieve zonering wordt in stand gehouden. Olifantenpaadjes worden afgesloten. Recreatieve elementen en voorzieningen, waaronder de padenstructuur en parkeerplaats bij Bosweide, worden onderhouden;
- Boomveiligheidscontroles worden uitgevoerd langs paden, conform beleid Utrechts Landschap.

Koeheuvels

- De droge heide wordt begraasd met een gescheperde schaapskudde. Houtige opslag en kruipende braam wordt voorafgaand aan een graasbeurt afgezet. Afhankelijk van de vegetatie ontwikkeling kan de heide periodiek en gefaseerd aanvullend kleinschalig beheerd worden.
- Het jeneverbesstruweel wordt vrijgehouden van bosopslag, zodat successie naar bos wordt voorkomen. De ondergroei wordt licht begraasd door de gescheperde schaapskudde, waarbij beschadiging van het struweel wordt voorkomen. Betreding van het struweel door recreanten wordt zoveel mogelijk voorkomen (zie inrichtingsmaatregelen);
- Pioniersvegetaties op de zandverstuiving worden afhankelijk van de vegetatie ontwikkeling licht begraasd met een gescheperde schaapskudde. Houtige opslag wordt voorafgaand aan een graasbeurt afgezet;
- De oude zomereiken (doorgeschoten eikenhakhout) op de noordelijke eigendomswal, tussen twee heideveldjes, worden vrijgezet van omringende bomen en begroeiing om de boomkronen van de eiken meer ruimte en licht te bieden. Door de tussenliggende bosstrook als open bos te beheren wordt de barrièrewerking tussen de open terreintjes verminderd. Tussen de heide en deze bosstrook wordt lokaal braamstruweel ontwikkeld, als nectarbron voor insecten.
- Amerikaanse vogelkers wordt planmatig bestreden. Zaadbronnen worden geringd of geschild. Uitlopers worden de opeenvolgende jaren verwijderd;
- Eventuele dunningswerkzaamheden zijn kleinschalig en gericht op instandhouding van een open gemengd bos en geleidelijke overgangen naar de heide;
- Alle officiële wandelroutes die door het gebied lopen worden zoveel mogelijk gebundeld tot één hoofdroute door het heide- en stuifzandgebied waarbij de betreding van overige tussenpaden in het gebied wordt verminderd.

△ Foto 6. Stuifzandgebied Koeheuvels

BIJLAGEN

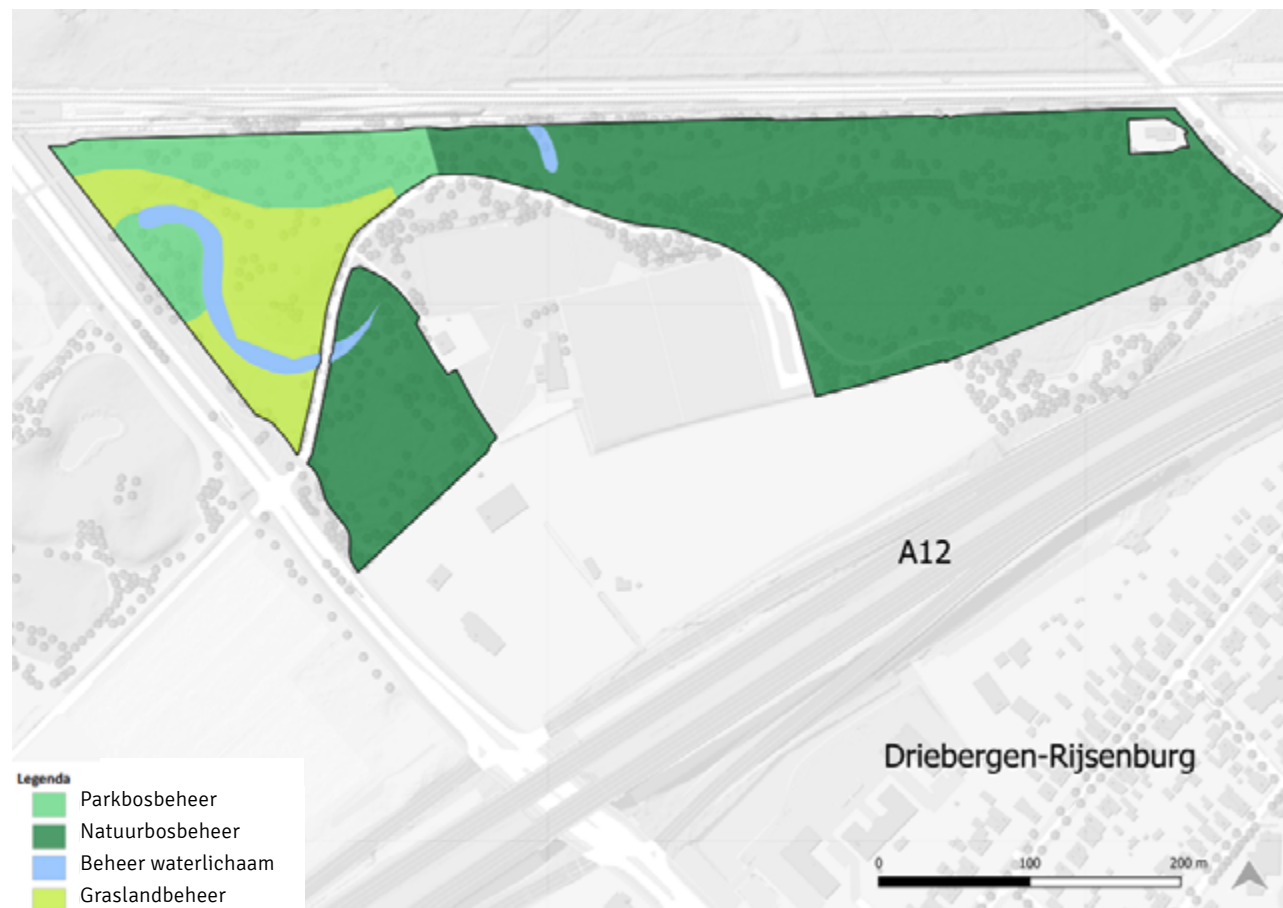
BIJLAGE 1 BEHEERKAART DRIEBERGSE BOS

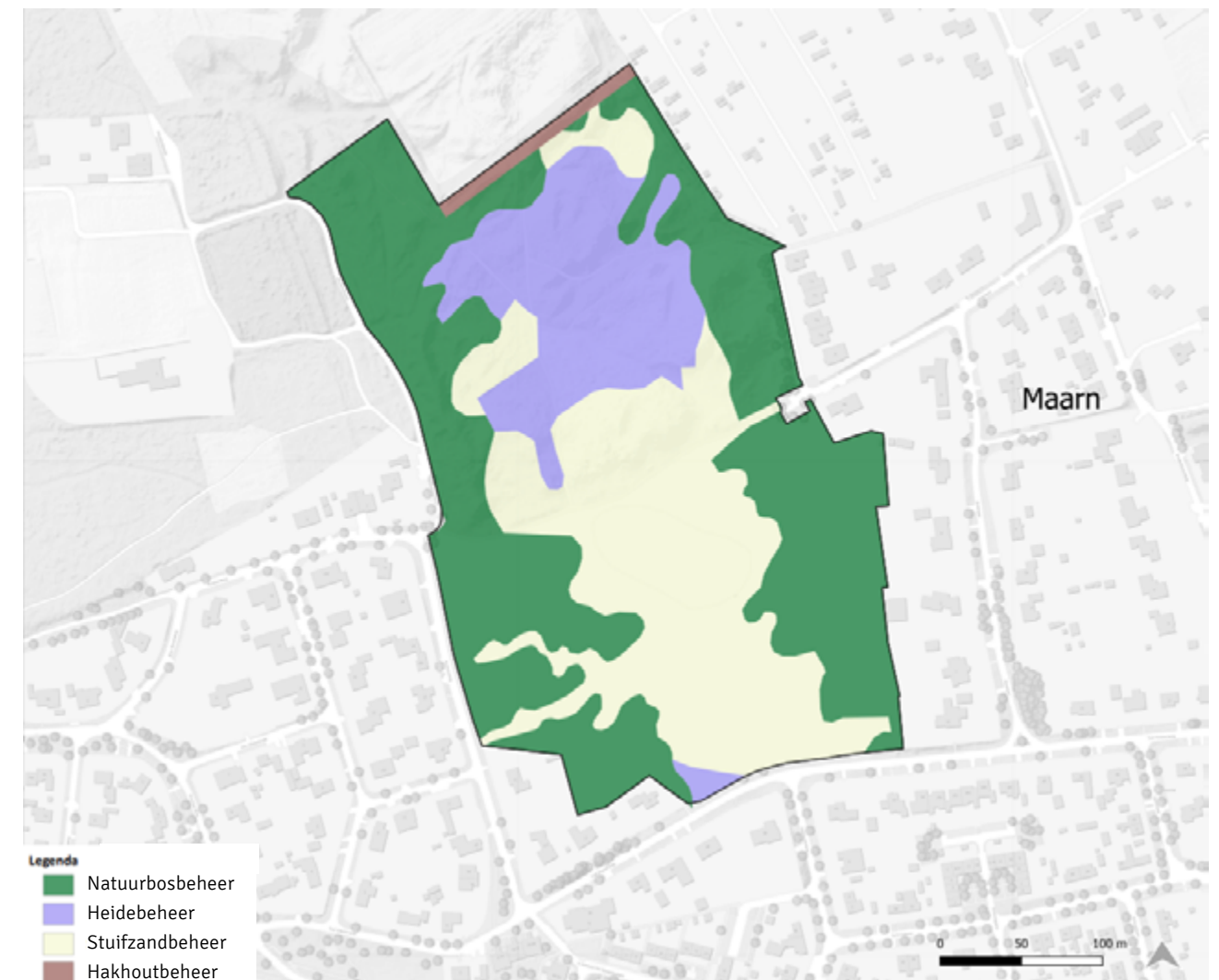
BIJLAGE 2 BEHEERKAART RIJSEBURGSE BOS NOORD EN ZUID

BIJLAGE 3 BEHEERKAART BEERSCHOTEN-WILLINKSHOF

BIJLAGE 4 BEHEERKAART KOEHEUVELS

Bezoekadres
Landgoed Oostbroek
Bunnikseweg 39
3732 HV De Bilt

Postadres
Utrechts Landschap
Postbus 121
3730 AC De Bilt

Telefoon
030 - 22 05 555
IBAN
NL27 RABO 0102 0710 20

Aangesloten bij LandschappenNL,
het samenwerkingsverband van de
12 provinciale Landschappen

